

Nr 97

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslagsfrågor m. m. inom försvarsdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner.
(1:a avd.)

1:o) **Målsättning för krigsmakten.** I propositionen nr 110 har Kungl. Maj:t (punkt 2, s. 3—8 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 13 mars 1964) föreslagit riksdagen att godkänna vad i nämnda statsrådsprotokoll anförts rörande målsättning för krigsmakten.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Holmberg* och *Sveningsson* (I: 251) och den andra inom andra kammaren av herr *Edlund m. fl.* (II: 185), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t uttala, att Kungl. Maj:t efter förslag av ÖB måtte för riksdagens godkännande framlägga förslag till krigsmaktens operativa målsättning,

dels en inom andra kammaren av herrar *Ståhl* och *Wedén* väckt motion (II: 475), vari hemställts att av 1958 års riksdag fastställda operativa målsättning för krigsmakten fortfarande skall gälla intill dess att ny operativ målsättning fastställts av statsmakterna,

dels ock en inom andra kammaren av herr *Hagberg m. fl.* väckt motion (II: 905), vari hemställts att riksdagen i skrivelse till regeringen vid förberedelserna för en ny försvarsutredning förordar att krigsmaktens målsättning och organisation omformas med hänsyn till vad i motionen anförts.

Beträffande de skäl, motionärerna anförts till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 185, II: 475 och II: 905.

Departementschefens förslag innebär att målsättningen för krigsmakten utformas på följande sätt.

»Krigsmakten skall verka för att vår fred och vår frihet bevaras. Krigsmakten skall därför ha sådan styrka, sammansättning och beredskap att anfall mot Sverige fordrar så stora resurser och tar så lång tid att de fördelar, som står att vinna med anfallet, rimligen icke kan bedömas värda insatserna.

Invasionsförsvar skall vara krigsmaktens viktigaste uppgift. Krigsmakten skall i det längsta kunna förhindra att en angripare får fast fot på

svensk mark och kan utnyttja vårt land för sina syften. I varje del av landet skall kunna bjudas segt motstånd, om så erfordras även i form av det fria kriget.

Krigsmakten skall kunna avvärja en stort upplagd invasion över havet eller landgränsen samt i samband därmed insätta luftlandsättningsföretag och samtidigt upprätthålla ett segt försvar mot andra invasionsföretag. Bevakning och försvar mot mindre företag skall kunna organiseras inom landet i dess helhet.

Varje vapenför svensk, som icke är bunden av andra viktiga uppgifter inom totalförsvaret, bör sättas i stånd att militärt delta i kampen för landets självständighet.

Krigsmakten skall aktivt verka för att befolkningen skyddas och försörjningen tryggas.

Krigsmakten skall omedelbart kunna uppta försvar mot överrumplande anfall.

Krigsmakten skall kunna avvisa kränkningar av vårt territorium i fredstid samt under krig mellan främmande makter varunder Sverige är neutralt.

Krigsmakten skall utformas så att dess effekt blir så långt möjligt oberoende av förändringar i det militärpolitiska läget.

Krigsmakten skall samverka med totalförsvarets övriga grenar i syfte att nå största möjliga försvarseffekt.»

Utskottet. Enligt 1963 års försvarsbeslut skulle 1948 års allmänna målsättning för krigsmakten bibehållas och alljämt vara utgångspunkt för krigsförberedelsearbetet och den fortsatta utvecklingen av försvarsorganisationen. Därutöver förelåg fortfarande behov av en operativ målsättning för krigsmakten som underlag för planeringen. Vid bestämmandet av dylik målsättning måste enligt riksdagen hänsyn tagas till de ekonomiska resurser, som avdelats för försvaret. Vidare anförde riksdagen att det vid statsmakternas bestämmande av den operativa målsättningen självfallet endast kunde ifrågakomma, att riksdagen angav de operativa uppgifter i stort som krigsmakten skulle kunna fullgöra med till förfogande ställda resurser. I anslutning härtill begärde riksdagen, att förslag till precisering av gällande målsättning för krigsmakten skulle utarbetas av Kungl. Maj:t och underställas riksdagen för godkännande.

Departementschefen har under förevarande punkt framlagt förslag till sålunda begärd precisering.

Vid sin granskning av förslaget har utskottet funnit innehållet i det samma stå i överensstämmelse med de av 1962 års försvarskommitté angivna uppgifter, som krigsmakten under de fyra år 1963 års försvarsöverenskommelse omfattar skall kunna lösa inom den fastställda kostnadsramen, och även i övrigt ge uttryck åt grundtankarna i nämnda överenskommelse.

Utskottet tillstyrker alltså, att målsättningen för krigsmakten får den utformning, som departementschefen förordat.

Syftet i motionerna I: 251 och II: 185 samt II: 475, vilka väcktes i början av riksdagen, torde härigenom bliva tillgodosett, varför dessa motioner icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I sitt av innevarande års riksdag godkända utlåtande nr 4 har utskottet avstyrkt väckta motioner rörande ändrade grundläggande principer för försvarets framtida utformning och därvid erinrat om det av 1963 års riksdag gjorda uttalandet rörande vikten av att handlingsfriheten beträffande försvarets framtida utformning effektivt upprätthölls efter utgången av de fyra budgetår, som nämnda års försvarsöverenskommelse innefattade. Under hänvisning härtill finner utskottet sig böra avstyrka motionen II: 905.

Utskottet hemställer,

a) att riksdagen må godkänna vad i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 13 mars 1964 anförts rörande målsättning för krigsmakten;

b) att motionerna I: 251 och II: 185 samt II: 475 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

c) att motionen II: 905 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2:o) Rationaliseringsverksamhet och andra organisationsändringar inom försvaret. Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 8—13) berett riksdagen tillfälle att avgiva yttrande med anledning av vad departementschefen i förevarande ämne anfört.

I propositionen lämnas en översikt av det aktuella läget beträffande den rationaliseringsverksamhet, som bedrivits under medverkan av dåvarande statens organisationsnämnd intill den 1 juli 1961 och statskontoret för tiden därefter.

Möjligheterna att besluta om organisationsändringar med tillämpning under budgetåret 1964/65 beträffande de förband m.m. i fråga om vilka förslag framdeles inkommer till Kungl. Maj:t, bör tillvaratagas. Departementschefen förutsätter därför att — liksom varit fallet för innevarande och tidigare budgetår — Kungl. Maj:t jämväl för budgetåret 1964/65 skall äga vidtaga de jämkningar i fråga om personalorganisationen, som blir erforderliga med anledning av beslut om organisationsändring, givetvis dock alltjämt icke såvitt avser personalstaterna för ordinarie personal, samt bereda särskild ersättning åt personal, som med bibehållen löneställning bestrider göromål, vilka vid ny organisation ankommer på innehavare av högre tjänst.

Utskottet anser, att Kungl. Maj:t bör äga möjlighet att jämväl under budgetåret 1964/65 vidtaga av departementschefen berörda jämkningar i fråga om personalorganisationen samt att bereda särskild ersättning åt personal i de fall, som departementschefen angivit.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört.

3:o) **Vissa förändringar beträffande personalstaterna vid armén.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4, s. 13—19) att bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vederbörliga personalförteckningar för armén, som föranledas av vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 13 mars 1964.

I samband med 1960 års principbeslut beträffande ny befälsordning vid armén genomfördes vissa personalförändringar vid infanteriet och kavalleriet, vilka medförde förbättrade befodringsförhållanden vid nämnda truppslag. För specialtruppslagen förelåg vid denna tidpunkt inte något beräkningsmässigt underlag för en dylik utbyggnad. Viss anpassning till 1960 års principbeslut av personalorganisationerna vid specialtruppslagen har skett genom beslut av 1962 och 1963 års riksdagar.

Befälsstatsdelegationen har nu framlagt förslag om dels viss kvalitativ förstärkning av mobiliseringsavdelningarna vid specialtruppslagen, dels vissa statändringar för officerare och underofficerare vid nämnda truppslag, innebärande en fortsatt anpassning till 1960 års principbeslut.

Departementschefen biträder befälsstatsdelegationens uppfattning rörande mobiliseringstjänstens betydelse även vid specialtruppslagen. Chefskapet för mobiliseringsavdelning bör såsom delegationen föreslagit regelmässigt bestridas av major. Departementschefen tillstyrker delegationens förslag till åtgärder för att realisera denna kvalitetsförstärkning. I likhet med chefen för armén anser departementschefen dock att för de föreslagna sju befattningshavarna vid artilleriet bör utnyttjas dels en befintlig beställning för major i Ao 25 vid A 7, dels sex befintliga beställningar för alternativt major eller kapten i Ao 25 eller Ao 21 vid A 1, A 3, A 4, A 6, A 8 och A 9, vilka bör ändras till beställningar för major i Ao 25.

I likhet med befälsstatsdelegationen anser departementschefen vidare att förslag till vissa förbättringar i befodringsförhållandena vid specialtruppslagen nu bör läggas fram. Departementschefen tillstyrker de förslag till statändringar vid nämnda truppslag som föreslagits av befälsstatsdelegationen.

Departementschefens förslag till personalförändringar vid arméns specialtruppslag under denna punkt framgår av följande sammanställning.

Truppslag	Major Ao 25	Major eller kapten Ao 25 eller Ao 21	Kapten Ao 21	Löjtnant Ao 17/15	Förvaltare Ao 17	Fan- junkare Ao 15	Sergeant Ao 13
Pa	+ 3	—	— 3	—	+ 4	+ 15	— 19
Art	+ 6	— 6	—	—	+ 2	+ 10	— 12
Lv	+ 5	—	—	— 5	—	+ 5	— 5
Ing	+ 3	—	+ 7	— 10	—	—	—
Sign	+ 2	—	+ 4	— 6	+ 1	+ 10	— 11
Träng	+ 4	—	+ 8	— 12	+ 2	+ 10	— 12
Summa	+ 23	— 6	+ 16	— 33	+ 9	+ 50	— 59

Utskottet. Efter Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1960:109 har riksdagen fattat principbeslut om ny befälsordning vid armén. Riksdagen anslöt sig därvid till principen att en precisering av befälsbehoven inom arméns truppslag skulle klarläggas på grundval av en detaljmässig redovisning av det personella innehållet i krigsorganisationen. En sådan redovisning förelåg i samband med principbeslutet endast för infanteriet och kavalleriet. Riksdagen biföll då framlagda förslag beträffande personalbehoven för dessa truppslag. Enligt detta beslut skulle varje infanteriregemente tillföras en majorsbeställning, avsedd för chef för mobiliseringsavdelning. Vidare inrättades bl. a. vid varje infanteriregemente 2 beställningar för kapten i Ao 21, varav en i utbyte mot en löjtnantsbeställning, ävensom — i utbyte mot beställningar för 2 fanjunkare och 2 sergenter — 4 beställningar för förvaltare, varav 2 i Ao 17 och 2 i Ao 15, som skulle tagas i anspråk inom den centrala ledningen av utbildningen vid förbanden. För att få behoven vid arméns övriga truppslag på motsvarande sätt preciserade tillsattes 1960 års befälsstatsdelegation.

Genom 1962 års riksdagsbeslut inrättades majorsbeställningar, avsedda för chef vid mobiliseringsavdelningarna, vid de dåvarande tre pansarinfanteriregementena I 7, I 10 och I 15. I syfte att dels möjliggöra en effektivare utbildning, dels skapa mera rättvisa förhållanden mellan infanteriet och övriga truppslag tillfördes enligt beslut av 1962 års och 1963 års riksdagar övriga arméförband även förvaltare i trupptjänst, varjämte jämväl vissa omvandlingar skedde av beställningar på såväl kompaniofficers- som underofficersnivå. För att befälsstatsdelegationens arbete icke skulle föregripas erhöll emellertid utbyggnaden icke samma omfattning som vid infanteriet.

Befälsstatsdelegationens arbete har nu framskridit så långt, att underlag finnes att med avseende å specialtruppslagen vidtaga ytterligare kvalitetsförbättringar vid mobiliseringsavdelningarna samt förbättrade beföringsförhållanden för kompaniofficerare och underofficerare.

Det förslag, som nu framlägges, utgör ett led i förverkligandet för specialtruppslagens vidkommande av 1960 års förenämnda principbeslut. Såsom

befälsstatsdelegationen framhållit har den efter gjorda bedömningar funnit, att några avgörande skillnader på här ifrågavarande områden mellan infanteriregemente och specialtruppslagen icke föreligga. Utskottet har vid sin granskning av förslaget funnit, att detsamma bör godtagas. Såsom överbefälhavaren erinrat om äro kostnaderna för genomförandet av 1960 års förenämnda principbeslut inräknade i arméns andel av krigsmaktens kostnadsramar enligt 1963 års försvarsbeslut.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i vederbörliga personalförteckningar för armén, som föranledas av vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 13 mars 1964.

4:o) **Vidareutbildning av tekniker- och mästarpersonal vid tygtekniska kåren m. m.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5, s. 19—24) att dels godkänna de riktlinjer för utbildning till arméingenjör av arméns tekniker- och mästarpersonal, som departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 13 mars 1964, dels ock medgiva att maximibeloppen för lån till viss teknisk personal vid armén, marinen och flygvapnet höjes på sätt föreslagits i nämnda statsrådsprotokoll.

Departementschefen har anfört följande.

»Genom beslut av 1962 års riksdag (prop. 1962: 88; SU 66; rskr. 186) har utbildningen till mariningenjör med gymnasiekompetens (Ming G) reglerats. Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser skall tillfälle beredas furir eller furirsaspirant vid flottan eller kustartilleriet, som prövas ha förutsättningar för utbildning till mariningenjör men som inte har sådana kunskaper att han kan vinna inträde vid tekniskt gymnasium, att genom självstudier förvärva erforderliga kunskaper. Underbefäl, varom här är fråga, må enligt chefens för marinen närmare bestämmande i sådant syfte utnyttja tjänstetid för studier och erhålla bidrag för bekostande av brevscolekurs. Furir må kommenderas att undergå utbildning till mariningenjör under förutsättning att han förbinder sig att återbetala den på tiden för studierna vid tekniskt gymnasium belöpande lönen. Särskilda föreskrifter gäller rörande avskrivning av skulden. Även underofficer har möjlighet att genomgå utbildning till Ming G om vederbörande under sin yrkesutövning visar sådana yrkeskunskaper och övriga kvalifikationer att han bedömes särskilt lämplig för utbildningen. Denna kategori beviljas härvid tjänstledighet med C-avdrag för studier vid tekniskt gymnasium och kan erhålla lån med högst 6 000 kr. för läroår.

Vid anmälan av propositionen 1958: A 110 uttalade jag att förutsättningarna för en vidareutbildning av den i tygtekniska kåren ingående tekniker- och mästarpersonalen i lämpligt sammanhang borde särskilt under-

sökas. Till åttlydnad av Kungl. Maj:ts uppdrag den 19 september 1958 har chefen för armén nu inkommit med utredning angående vidareutbildning av tekniker- och mästarpersonal vid tygtekniska kåren.

Jag finner det i likhet med arméchefen angeläget att arméns tekniker- och mästarpersonal beredes möjligheter att genomgå vidareutbildning i syfte att personalen göres kompetent att inneha arméingenjörsbeställning. Den förestående omorganisationen av gymnasieutbildningen, införandet av den 2-åriga fackskolan samt eventuella kommande åtgärder beträffande vuxenutbildningen kan i framtiden komma att påverka vägarna för vidareutbildningen. Jag räknar dock för närvarande med att rekrytering av gymnasieutbildade arméingenjörer skall kunna ske enligt arméchefens förslag. Utbildningen bör i enlighet med arméchefens förslag omfatta — förutom i förekommande fall kompletterande studier för inträde vid tekniskt gymnasium — genomgång av tekniskt gymnasium och arméingenjörkadettskola. Beträffande eventuell behövlig preparandutbildning finner jag i likhet med civilförvaltningen att denna ej bör bindas till sin form på sätt arméchefen föreslagit. Erforderliga kunskaper för inträde vid tekniskt gymnasium bör enligt min mening — i likhet med vad för närvarande gäller beträffande marinen — förvärfvas genom självstudier. Bidrag för bekostande av eventuella brevscolekurser bör kunna utgå. Kostnaderna för dessa bidrag bör bestridas från reservationsanslaget Armén: Övningar m.m. Jag räknar med att armétekniker som kommenderas till tekniskt gymnasium skall ha att avge skuldförbindelse samt att den under studietiden ådragna skulden skall avskrivas på samma sätt som gäller för furir som kommenderas att undergå mariningenjörutbildning. Det ekonomiska stödet till mästarpersonalen bör däremot enligt min mening utformas i anslutning till vad som för närvarande gäller vid vidareutbildning av motsvarande personal inom marinen. Personalen bör således beviljas tjänstledighet med C-avdrag och erhålla lån efter behovsprövning. Lånen bör utgå ur arméns allmänna avlöningsanslag. Det högsta belopp för läroår varmed lån må utgå bör bestämmas till 10 000 kr. I anslutning härtill föreslår jag att maximibeloppen för de lån vid tjänstledighet för utbildning vid teknisk högskola eller tekniskt gymnasium eller för studier eller praktik vid inländskt eller utländskt företag som enligt gällande bestämmelser kan utgå till arméingenjörer, viss teknisk personal vid marinen och flygingenjörer, höjes från 6 000 kr. till 10 000 kr.»

Utskottet. Såsom av propositionen framgår äro möjligheterna för närvarande små att på hittills tillämpade rekryteringsvägar helt tillgodose tygtekniska kårens personalbehov. Det har därför ansetts påkallat, att åtgärder vidtagas för att förbättra läget. I sådant syfte föreslås nu att arméns tekniker- och mästarpersonal beredes möjligheter att genomgå vidareutbildning i syfte att göra personalen kompetent att inneha arméingenjörsbeställning.

Det föreliggande förslaget överensstämmer i stort med 1962 års bestämmelser rörande utbildning av motsvarande personalkategorier vid marinen till mariningenjör. Utskottet anser sig därför böra tillstyrka, att de föreslagna riktlinjerna för utbildning till arméingenjör av arméns tekniker- och mästarpersonal godtagas.

De ekonomiska förmånerna under utbildningen till arméingenjör ha föreslagits utformade enligt samma bestämmelser som gälla för personal, som undergår vidareutbildning till mariningenjör. Ej heller i denna del har förslaget givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet tillstyrker vidare, att maximibeloppen för lån till viss teknisk personal vid armén, marinen och flygvapnet höjas från 6 000 kr. till 10 000 kr.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) godkänna de riktlinjer för utbildning till arméingenjör av arméns tekniker- och mästarpersonal, som departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 13 mars 1964;

b) medgiva att maximibeloppen för lån till viss teknisk personal vid armén, marinen och flygvapnet höjas på sätt föreslagits i nämnda statsrådsprotokoll.

5:o) **Ändrad utbildningsgång m. m. för reservofficerare vid kustartilleriet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6, s. 24—33) att besluta dels att utbildningsgången för reservofficer vid kustartilleriet skall utformas i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 13 mars 1964, dels att utbildningspremier till värnpliktig för fullgjord reservofficersutbildning vid kustartilleriet må utgå i enlighet med vad departementschefen föreslagit i nämnda statsrådsprotokoll, dels ock att tjänstgöring för och premier till reservofficer vid kustartilleriet efter fullgjord tjänstgöringsskyldighet må bestämmas i enlighet med vad departementschefen föreslagit i samma statsrådsprotokoll.

Departementschefen lämnar inledningsvis en redogörelse för 1960 års beslut rörande reservanställning av officerare vid armén. Härefter redogöres för nuvarande utbildningsgång m. m. för reservofficerarna vid armén och kustartilleriet. Vidare erinrar departementschefen om att han med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 december 1963 tillkallat en sakkunnig för att utreda befälsordningen vid marinen. Enligt direktiven bör vid utredningsarbetet eftersträvas att ge marinens befälssystem en utformning, som, i den utsträckning så befinnes lämpligt och möjligt, ansluter till den beslutade ordningen vid armén.

Härefter anför departementschefen följande.

»Jag har vidare från chefen för marinen inhämtat närmare utredning rörande de olika befattningarna m.m. i kustartilleriets krigsorganisation. Liksom vid armén ingår i organisationen ett relativt stort antal kompanier och förband av motsvarande storlek och betydelse, vilka som chefer eller ställföreträdande chefer kräver befäl, på vilka kvalitativt höga krav måste ställas. Härjämte finns inom organisationen vissa befattningar i staber m. m., vilka även kräver speciellt rekryterad och utbildad personal av hög kvalitet. Det är varken från ekonomiska eller andra synpunkter lämpligt att anställa aktivt yrkesbefäl i den omfattning som skulle erfordras om alla dessa befattningar skulle besättas med sådant befäl. Det ter sig ej heller rimligt att tvångsvis ålägga värnpliktigt befäl den utökning av utbildning och tjänstgöring som erfordras för att erhålla, vidmakthålla och utveckla kompetens för ifrågavarande befattningar, något som skulle fordra en väsentlig förlängning av nuvarande värnpliktstid. Därför måste på grundval av nu tillgängligt underlag bedömas att på samma sätt som vid armén i kustartilleriets organisation alltjämt bör ingå personal, som efter frivilligt åtagande genomgår den utbildning och fullgör den tjänstgöringsskyldighet som erfordras utöver vad som kan åläggas det övriga värnpliktiga befälet. Jag räknar alltså i likhet med chefen för marinen med att reservofficersinstitutionen vid kustartilleriet skall bibehållas tills vidare.

Med utgångspunkt i vad jag nu anfört tillstyrker jag även, att grundutbildningen för reservofficerarna förstärkes och på sätt chefen för marinen föreslagit anslutes till den utbildningsgång som år 1960 genomfördes för arméns del. Utöver utbildningen till värnpliktig officer (630 dagar) bör reservofficersaspirant vid kustartilleriet sålunda genomgå utbildning till reservofficer under högst 200 dagar. Denna utbildning bör delas upp på trupptjänstgöring om ca en månad samt två reservofficerskurser, I och II, om ca tre månader respektive ca två och en halv månader. Jag räknar med att de kadetter som avslutar sin utbildning vid sjökrigsskolan under innevarande år efter eget åtagande skall kunna ansluta till den nya utbildningsgången.

Pågående utbildning till officer i reserv förutsättes inte skola medföra, att vederbörande enligt värnpliktslagen eljest åliggande skyldighet att fullgöra repetitions- och befälsövningar icke skall uttagas.

På samma sätt som vid armén bör vid kustartilleriet utbildningspremier om 4 000 kr. utgå efter envar av reservofficerskurserna I och II. Liksom motsvarande premier vid armén förutsättes premierna vid kustartilleriet vara skattefria (SFS 1963: 682). Självfallet förutsättes inte några ändringar i de utbildningspremier som utgår för utbildningen till värnpliktig officer (2 000 kr. och 4 000 kr. efter 450 dagar respektive 180 dagar).

I samband med att utbildningsgången för kustartilleriets reservofficerare omlägges efter ordningen vid armén bör även tjänstgöringsskyldigheten för

dessa i enlighet med marinchefens förslag anpassas till vad som gäller inom armén. Jag föreslår därför, att tjänstgöringsskyldigheten under första tjänstgöringsperioden framdeles skall omfatta 170 dagar i stället för som för närvarande 235 dagar. Tjänstgöringen bör uppdelas på repetitionsövningar och reservbefälskurser enligt Kungl. Maj:ts bestämmande. Under andra tjänstgöringsperioden fullgöres redan i nuläget 150 dagar, d.v.s. lika många dagar som vid armén. Härutinnan förutsättes inte någon förändring.

I anslutning till att tjänstgöringsskyldigheten under första tjänstgöringsperioden avkortas bör även premien som utgår efter det tjänstgöringen fullgjorts justeras. Jag föreslår därför, att premien — liksom vid armén — skall utgå med fyra månadslöner (mot f. n. sex månadslöner) enligt löneklass A 15, ortsgrupp 4 (f. n. 6 592 kr.).

Rekryteringen av reservpersonalen skall självfallet baseras på föreliggande behov i krigsorganisationen. I avbidan på resultaten av utredningen rörande befälsordningen vid marinen kan det årliga rekryteringsbehovet av reservofficerare i kustartilleriets krigsorganisation inte exakt angivas. Med oförändrad rekrytering i förhållande till nuläget uppkommer emellertid till följd av omläggningen av grundutbildningen och tjänstgöringsskyldigheten för kustartilleriets reservofficerare merkostnader av i runt tal 75 000 kr. för år.

Bestämmelser om den föreslagna utbildningen om högst 200 dagar för reservofficersanställning vid kustartilleriet bör f.n. icke införas i 27 § 1 mom B. värnpliktslagen. Frågan härom torde få upptagas i samband med att ställning toges till de förslag som kommer att framläggas av 1960 års värnpliktsutredning; förslagen torde aktualisera omfattande ändringar i 27 § värnpliktslagen. Däremot medför de i det föregående framlagda förslagen, att vissa ändringar behöver vidtagas i reservbefälskungörelsen, värnpliktsavlöningskungörelsen och bestämmelserna angående antagning och utbildning av officersaspiranter och kadetter, stam och reserv, vid kustartilleriet.»

Utskottet. Såsom av verkställd utredning framgår ingå i kustartilleriets krigsorganisation liksom fallet är vid armén ett relativt stort antal kompanienheter och förband av motsvarande storlek och betydelse, vilka som chefer eller ställföreträdande chefer kräva befäl, på vilka kvalitativt höga krav måste ställas. Härjämte finnas inom organisationen vissa befattningar i staber m. m., för vilka även erfordras speciellt rekryterad och utbildad personal av hög kvalitet. Det har befunnits från varken ekonomiska eller andra synpunkter lämpligt att anställa aktivt yrkesbefäl i den omfattning, som skulle erfordras för att alla dessa befattningar skulle besättas med sådant befäl. Med hänsyn härtill anser utskottet i likhet med departementschefen att, i avvaktan på resultatet av en igångsatt utredning rörande befälsordningen vid marinen, reservofficersinstitutionen vid kustartilleriet bör bibehållas.

1960 års riksdagsbeslut angående befälsordningen vid armén innebar för arméns reservofficerare en förlängning av den grundläggande utbildningen och en omläggning av tjänstgöringsskyldigheten. Det förutsattes att översyn skulle verkställas rörande anställningsvillkoren för övrig reservpersonal inom krigsmakten i syfte att åstadkomma en anpassning till vad som då beslöts beträffande arméns reservofficerare. Vidare bestämdes att för arméns vidkommande då utgående reservpensioner för här ifrågasvarande personalkategori skulle ersättas med ett premiesystem. Enligt principbeslut av 1962 års riksdag har en övergång till premiesystem skett även för motsvarande personal i övrigt vid krigsmakten.

Kungl. Maj:ts föreliggande förslag innebär, att utbildningsgången och tjänstgöringsskyldigheten för kustartilleriets reservofficerare helt anpassas till vad som enligt 1960 års förenämnda beslut gäller för arméns del. Under hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet förslaget. Övergången till arméns utbildningssystem bör medföra, att det för armén gällande premiesystemet tillämpas även vid kustartilleriet. Förslaget tillstyrkes alltså jämväl i denna del.

Det må framhållas, att förslaget icke medför någon ändring i utbildningen till värnpliktig underofficer eller i utbildningen vid sjökrigsskolan, som leder fram till kompetens som värnpliktig officer. Utskottet anser i likhet med departementschefen, att de som avsluta sin utbildning vid sjökrigsskolan under innevarande budgetår må efter eget åtagande ansluta sig till den nya utbildningsgången.

Kungl. Maj:ts förslag i övrigt under förevarande punkt tillstyrkes.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må besluta

a) att utbildningsgången för reservofficer vid kustartilleriet skall utformas i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen föreslagit i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 13 mars 1964;

b) att utbildningspremier till värnpliktig för fullgjord reservofficersutbildning vid kustartilleriet må utgå i enlighet med vad departementschefen föreslagit i nämnda statsrådsprotokoll;

c) att tjänstgöring för och premier till reservofficer vid kustartilleriet efter fullgjord tjänstgöringsskyldighet må bestämmas i enlighet med vad departementschefen föreslagit i samma statsrådsprotokoll.

6:o) **Försvarets sjukvårdsförråd: Vissa flyttningskostnader m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, s. 33 och 34), som avser kostnader för hyllinredningar m. m. för det nya centralförrådet för sjukvårdsmateriel i Norsjö, hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Försvarets sjukvårdsförråd: Vissa flyttningskostnader m. m.* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under fjärde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 152 000 kr.

7:o) **Reglering av prisstegringar.** Sedan Kungl. Maj:t i proposition nr 1 (bil. 6, punkt 209) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Reglering av prisstegringar för budgetåret 1964/65 beräkna ett anslag av 100 000 000 kr., har Kungl. Maj:t i förenämnda proposition nr 110 (punkt 8, s. 34—42) föreslagit riksdagen att dels godkänna vad i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 13 mars 1964 föreslagits beträffande revidering av försvarsindexberäkningarna, dels ock till ifrågavarande ändamål för nämnda budgetår anvisa ett anslag av 100 000 000 kr.

Departementschefen har anfört följande.

»I skrivelse den 16 januari 1964 har försvarets prisregleringsdelegation framlagt förslag till revidering av prismaterial och vikter i försvarsindex. Efter gjorda undersökningar har delegationen funnit att betydande förskjutningar ägt rum i fråga om dispositionen av anslagen under försvarshuvudtiteln sedan den nu tillämpade viktfördelningen beräknades. Delegationen har ansett, att prismaterial och vikter till försvarsindex bör revideras från och med budgetårslänken 1964/65. Revideringen, som förutsättes ske utan ändring av nuvarande allmänna principer för beräkningen av försvarsindex, anses böra omfatta en anpassning av viktfördelningen till den förändrade utgiftsstrukturen för anslagen under fjärde huvudtiteln jämte vissa modifieringar i fråga om dels anslagens gruppering dels det prismaterial som skall utnyttjas vid beräkningarna.

Kungl. Maj:t har den 30 december 1963 till prisregleringsdelegationen överlämnat en skrivelse från flygförvaltningen, i vilken en viss revision av indexberäkningen avseende prisförändringar å försvarskostnaderna begäres. Delegationen har anfört, att de i nämnda framställning ifrågasatta ändringarna skulle innebära omfattande förändringar i indexberäkningarnas konstruktioner och följaktligen kräver ingående överväganden. Sådana har naturligen inte kunnat medhinnas i sådan tid att förslag till revidering kan prövas vid 1964 års vårriksdag. Då delegationen anser en revidering önskvärd, har den emellertid funnit det lämpligt att framlägga resultaten av förberörda, nu verkställda översyn av försvarsindexberäkningarna.

Överbefälhavaren har i yttrande över prisregleringsdelegationens framställning uttalat, att pågående utredningsarbeten inom skilda områden berörande försvarsindex samt den av flygförvaltningen begärda ändringen av konstruktionen därav motiverar att delegationens förslag icke nu förelägges riksdagen. Överbefälhavaren har vidare anfört att Kungl. Maj:ts beslut i försvarsindexfrågan bör omfatta ett samtidigt ställningstagande till nu före-

liggande förslag och det senare förslag som är att vänta från försvarets prisregleringsdelegation. Liknande synpunkter har framförts av armétygförvaltningen och flygförvaltningen.

Till följd av de förändringar i fråga om dispositionen av anslagen under försvarshuvudtiteln som skett sedan 1959 synes goda skäl föreligga att revidera prismaterial och vikter i försvarsindex. Mot delegationens förslag i dessa hänseenden har någon erinran icke framförts vid remissbehandlingen. Däremot har önskemål uttalats om ytterligare förändringar i fråga om försvarsindex. Dessa önskemål synes i väsentlig grad betingade av en inställning att ändrade beräkningsmetoder i vissa hänseenden skulle leda till ett ur myndigheternas synpunkt gynnsammare prisregleringsresultat.

Man kan givetvis inte nu uttala sig om det arbete med översyn av vissa principiella frågor rörande försvarsprisindex, som prisregleringsdelegationen satt i gång, kommer att leda till några förslag till förändrade beräkningsgrunder. Arbetet med revidering av prisindexberäkningar bör inte sikta till annat resultat än förbättrade metoder för att objektivt mäta prisförändringarna. De förslag prisregleringsdelegationen nu framlagt innebär otvivelaktigt att prisindexberäkningarna förbättras såtillvida att dels skedda förändringar i viktsammansättningen beaktas dels urvalet av representantvaror gjorts fylligare och bättre anpassat till viktsammansättningen. Ett genomförande av förslaget medför dessutom viss förenkling i det administrativa arbetet. Jag finner det därför angeläget att prisindexberäkningarna justeras i enlighet med delegationens förslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av prisregleringsdelegationen ta ställning till vissa vid remissbehandlingen framförda detaljerinringar beträffande viktsammansättningen.

För prisregleringen såvitt avser budgetåren 1961/63 har tagits i anspråk respektive 86,8 och 65,2 milj. kr. För innevarande budgetår torde cirka 50 milj. kr. bli erforderliga. Med hänsyn härtill och under beaktande av att summan av reservationsanslag och obetecknade anslag under fjärde huvudtiteln vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisningar för budgetåret 1964/65 blir cirka 5 procent högre än för budgetåret 1963/64 synes det lämpligt att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 100 milj. kr.»

Utskottet. I enlighet med ett av försvarets prisregleringsdelegation framlagt förslag föreslår departementschefen viss revidering av försvarsindexberäkningen. Revideringen, som icke innebär någon förändring i fråga om nuvarande allmänna principer för indexberäkningen, omfattar en anpassning av viktfordelningen till den ändrade utgiftsstrukturen för försvarsanslagen jämte vissa modifieringar beträffande dels anslagens gruppering, dels det prismaterial som användes vid beräkningarna.

Utskottet, som vill erinra om att det tidigare förutsatts att prismaterial och vikter m. m. i försvarsindex skulle överses efter några år, tillstyrker

att den föreslagna revideringen, vilken bl. a. medför förenklingar i beräkningsavseende, genomföres från och med budgetårslänken 1964/65. Den av utskottet nu tillstyrkta revideringen hindrar givetvis icke, att ytterligare förändringar i indexberäkningarna vidtagas, därest sådana kunna visa sig påkallade vid det pågående översynsarbetet inom prisregleringsdelegationen. Med hänsyn till att 1963 års försvarsbeslut innebär, att försvarsanslagen skola kompenseras för inträffade prisstegringar böra självfallet metoderna att objektivt mäta prisförändringarna ge ett så rättvisande resultat som möjligt.

Utskottet tillstyrker, att anslaget till reglering av prisstegringar för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, 100 milj. kr.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må

a) godkänna vad i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 13 mars 1964 föreslagits beträffande revidering av försvarsindexberäkningarna;

b) till *Reglering av prisstegringar* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under fjärde huvudtiteln anvisa ett anslag av 100 000 000 kr.

8:o) **Värnpliktslånefonden.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bil. 6, punkt 227) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Värnpliktslånefonden för budgetåret 1964/65 beräkna ett investeringsanslag av 250 000 kr., har Kungl. Maj:t i förenämnda proposition nr 110 (punkt 9, s. 42 och 43) föreslagit riksdagen att till ifrågavarande ändamål för nämnda budgetår anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kr.

Utskottet. I propositionen nr 138 angående studiesocialt stöd till studerande ungdom föreligger förslag om tillhandahållande av studiemedel fr. o. m. den 1 januari 1965 för bl. a. de kategorier, som nu erhålla värnpliktslån. Detta förslag, som för närvarande är föremål för riksdagens prövning, torde enligt vad departementschefen framhållit endast i mindre utsträckning komma att påverka medelsbehovet under nu ifrågavarande anslag under budgetåret 1964/65. Med hänsyn härtill och då den verkställda anslagsberäkningen icke givit utskottet anledning till erinran tillstyrker utskottet den äskade medelsanvisningen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Värnpliktslånefonden* för budgetåret 1964/65 å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 250 000 kr.

Stockholm den 5 maj 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: fröken Andersson, herrar Einar Persson, Birger Andersson, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Virgin, Fritz Persson, Rikard Svensson, Söderberg, Mårtensson, Edström, Bengt Gustavsson, Källqvist, Wååg och Sundin; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Ståhl, Karlsson i Olofström, Blidfors, Almgren, fröken Elmén, herrar Andreasson, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herrar Larsson i Hedenäset, Bohman, Gustafsson i Kårby och Löfroth.